

הימים האחרונים של דינה פרינס - אייזנמן ז"ל

נכתב על ידי הנרי יהושע, הנכד, ניו יורק
בנה של אלישבע יהושע – אייזנמן ע"ה

אמש וגם היום אנו מציינים את יום השנה ה-75 של ליל הבדולח. מה שארע באותו הלילה היה התקפה רצחנית על יהודים ועל רכוש יהודי בגרמניה ובאוסטריה. למעלה מאלף בתי כנסת נהרסו, 91 יהודים נרצחו, 30,000 נלקחו למחנות ריכוז. אלפי עסקים ומוסדות יהודיים חוסלו. זה היה גם סימן ליהודים שיכלו לצאת, לברוח מגרמניה.

הולנד

דינה אייזנמן גרה בפרנקפורט באותו זמן. היא נולדה בהולנד. היו לה אחים שגרו שם ושני ילדים נשואים עם משפחותיהם. הילדים הנשואים היו: סמואל אייזנמן, אשתו וחמשת ילדיהם, ואלישבע יהושע, בעלה ושלושה ילדים.

הולנד נחשבה כארץ בטוחה יחסית לברוח אליה, מכיוון שהייתה ניטרלית במלחמת העולם הראשונה, וניתן היה לקוות שגרמניה תכבד אף הפעם את מעמדה הניטרלי. יתרונות נוספים שהיו להולנד כללו את העובדה שעברה של משפחתנו בהולנד מתייחס למאה השש עשרה ושרבים מבני המשפחה כולל דינה דברו הולנדית. אין זה פלא אם כן שדינה עברה להולנד אחרי ליל הבדולח, והתיישבה בעיר האג. אני זוכרת במעומעם ביקורי אצלה. היא הייתה אישה חזקה, היא שיחקה אתי ב"הורדת ידיים". אחי יעקב ואני זוכרים את האוסף של דמויות קטנות עשויות דפי נחושת.

הפלישה להולנד החלה ב-10 במאי, 1940 וההולנדים נכנעו חמישה ימים מאוחר יותר. בעקבות זאת הגיעו הוראות אנטישמיות לצורך דיכוי, שכללו:

- פיטורי יהודים מהשרות הציבורי, האוניברסיטאות, בתי החולים וממקצועות נוספים.
- הגבלות בשימוש בשירותים למען הציבור, כגון פארקים, בריכות שחיה, תיאטראות ותחבורה.
- דרישה מכל היהודים מגיל שש ומעלה לענוד את הטלאי הצהוב.
- הקניה הותרה רק בחנויות של יהודים.
- איסור לבקר בבתי ספר לא יהודיים.
- החרמת עסקים יהודיים.

ווסטרבורק

במחצית 1942 החל מעצרם של היהודים. בתחילה הם נלקחו לווסטרבורק. ביניהם היו דודי סמואל ומשפחתו החמודה. הם נלקחו לווסטרבורק ואחר כך לאושוויץ, ושם נרצחו בספטמבר 1942.

דינה אייזנמן נלקחה לווסטרבורק בתחילת 1943, ומשפחת יהושע - כולל אבי, אמי, אחותי אחי ואנכי - נלקחו ב-5 ביוני 1943.

ווסטרבורק היה מעין מחנה מעבר בצפון מזרח הולנד. דרך ווסטרבורק בין השנים 1942 עד 1944 הוזרמו 100.000 הולנדים ויהודים אחרים אל "המזרח". הרכבות עזבו בכל יום שלישי בבוקר. ימי שני בערב היו טראומטיים. בכל בלוק היה הממונה עליו קורא את רשימת האומללים שהיה עליהם לעלות על הרכבת ביום המחרת למוות כמעט בטוח. מ - 110 המשלוחים, כל אחד מהם עם כ- 1000 בני אדם, הגיעו 90% לאשוויץ או לסוביבור. מעטים הגיעו לברגן-בלזן או לטרזינשטדט. לאסירים אחדים ניתנה דחייה זמנית. דינה אייזנמן למשל קיבלה דחייה מכיוון שהייתה לה אשרת כניסה לשוויץ, וכן משפחת יהושע, היות והיו לנו דרכונים של פרגאיי.

ברגן בלזן

ב- 15 בפברואר, 1944 השמות של דינה אייזנמן ואלה של משפחת יהושע היו ברשימת המשלוחים שנועדו לעזוב למחרת. באותה עת הייתה דינה בת שמונים, אישה חלשה וחולה שניתן היה לנייד אותה רק על גבי אלונקה. הודות לאשרת הכניסה השוויצרית שלה והדרכונים שלנו, נלקחנו ל"מחנה הכוכב" בתוך קומפלקס מחנה הריכוז הגדול יותר ברגן בלזן. מחנה הכוכב קיבל את שמו מכיוון שתושביו יכלו ללבוש את בגדיהם האזרחיים, אבל כל אחד מהם נדרש לענוד את הכוכב הצהוב על צידו השמאלי של חזהו.

יונה עמנואל בספרו "הישרדות של כבוד" מצטט דיווח של אימו מאותה תקופה כלהלן:

"דינה אייזנמן עדיין נאבקת על חייה. אנו מקווים שהשבת תביא לה את המנוחה שהיא בהחלט ראויה לה. בתה (אמי), אלישבע יהושע, הצליחה איכשהו להשיג חצי כוס חלב עבורה, דבר ששימח אותה מאד. לבי כואב בזכרי את מעשיה הטובים הרבים של הגברת אייזנמן, ואת המשפחות הנהדרות שהקימו ילדיה. אלישבע עושה ככל שרק ניתן עבור אמה, אבל התנאים בהם אנו חיים חזקים ממנה. איזו טרגדיה."

קטעים מתוך מכתב ארוך שכתבה אלישבע יהושע למשפחה ב- 21 באוקטובר, 1945:

" בודאי תרצו לשמוע פרטים נוספים על השנה האחרונה של אמה. אמה הגיעה לווסטרבורק בינואר 1943 שם חלתה בדלת ריאות. היא החלימה, אבל אז חזרה המחלה. הגענו בחודש יוני 1943 לווסטרבורק כאשר אמה הייתה רתוקה באופן קבוע למיטה. אמה שאלה כל הזמן (בהולנדית) "איפה אני?"

מאחר שלא היה לנו מושג מהו ברגן בלזן, ומאחר שהיה לנו הרושם שמדובר אולי במחנה כליאה נוח, לקחנו את אמה אתנו, למרות שהייתה חלשה עד מוות. אחרי מסע איום, היא הגיעה מחוסרת הכרה ומעוותת בקור המקפיא. אין ביכולתי לתאר את האומללות. הייתי צריכה לעמוד על המשמר כדי שאף אחד לא ייפול על אמה. כשהגענו לברגן בלזן אמה שאלה אותי: " ילדתי , מדוע אנחנו כאן?" ענית: "אמה , אנחנו על הגבול השוויצרי." ואמה ענתה: "מהרי לטלפן לאלה ואמרי שאני באה." (אלה וורטהיימר הייתה בת אחרת של דינה שגרה בסט. גאלן בשוויץ).

אני מאמינה באמונה שלימה שאמה נפטרה מתוך מחשבה שהיא בשוויץ. ביום רביעי בערב אמה הובאה לבית חולים פרימיטיבי ושם במאמצים רבים ובסודיות הצלחתי לבקר אותה עוד פעמיים. היא נפטרה ביום שישי בלילה, ב - 19 - בפברואר, 1944. הגברת רובן כהן ואשתו של המורה אוקסמן עשו את הטהרה, ואני בטוחה שהדבר נעשה לשביעות רצונם של כולם. בשבת בבוקר הגופה הובאה בעגלה לקרמטוריום. באותו זמן היה עדיין מלאי מספיק של עצים לשרוף את המת, מה שלא היה כך שלושת רבעי שנה מאוחר יותר. דרשתי שהאפר שלה יועבר אלי, אבל כמצופה קיבלתי תשובה שלילית. ארבעה עשר יום אחרי מותה התקיים מפגש

זיכרון לכבודה בברגן בלזן, שבו הרב דווידיס דיבר בצורה מרשימה. אני מרגישה סיפוק גדול על כך שבנסיבות הללו יכולתי עדיין לדאוג לאמא בימיה האחרונים, ולהיות מסוגלת לדווח לכם בפרוטרוט. עכשיו שאני לבדי, אני מבינה איזו גיבורה היא הייתה, ומה הצליחה לעשות. זכותה יגן עלינו."